

Bijlage 1: Aanscherping meetsystematiek en bijbehorende wetsvoorstellen

1.1 Waar knelt de huidige meetsystematiek?

Vorig jaar informeerde ik u over knelpunten in de meetsystematiek. Het aantal voortijdig schoolverlaters wordt hierdoor 5% tot 10% te hoog ingeschat. Deze overschatting bestaat sinds de invoering van bron en heb ik in 2010 met enkele onderzoeken kwantitatief in beeld gebracht¹. Nadat in 2007 de informatie over voortijdig schoolverlaters gebaseerd werd op het basisregister onderwijsnummer (bron), is een stabiele, volledige, uniforme, efficiënte en door accountants gecontroleerde meetsystematiek ontstaan. Jongeren die zonder startkwalificatie “verdwijnen” uit bron (en die evenmin zijn geëmigreerd of overleden), worden geteld als voortijdig schoolverlater. Geen enkele voortijdig schoolverlater uit het bekostigd voortgezet, middelbaar beroepsonderwijs en het voortgezet algemeen volwassenen onderwijs blijft ongeregistreerd. Maar niet elke jongere die “verdwijnt” uit bron is daadwerkelijk een voortijdig schoolverlater. De jongere kan bijvoorbeeld zijn overgestapt naar een erkende, particuliere onderwijsinstelling. Daar knelt de meetsystematiek. Het is gebleken dat individuele vo-scholen onevenredig vaak en veel last hebben van de overschatting. Het voortgezet onderwijs speelt juist een grote rol bij het voorkomen van schooluitval, zie eerder.

1.2 Hoe en wanneer scherp ik de meetsystematiek aan?

Vorig jaar heb ik tien categorieën benoemd als “witte vlek”, tien redenen van het overschatten van het aantal voortijdig schoolverlaters. Voor de meeste categorieën werk ik aan een structurele oplossing. Voor een enkele categorie valt de afweging tussen verbeterde beleidsinformatie tegen privacy of administratieve lastendruk negatief uit. Ik streef ernaar om de verschillende aanscherpingen in de meetsystematiek in één keer toe te passen, samen met de start van de vernieuwde convenanten, in het schooljaar 2012-2013. In het voorjaar van 2014 presenteer ik de eerste resultaten. De benodigde wettelijke trajecten voor de nieuwe registraties op persoonsniveau en het opbouwen van voldoende betrouwbaar cijfermateriaal voor het verlenen van prestatiesubsidies, vergen meerdere jaren.

Niet-bekostigd onderwijs in bron

Het verstevorderd is mijn voorstel om de niet-bekostigde exameninstellingen voor voortgezet onderwijs (bijvoorbeeld Luzac) en de niet-bekostigde, erkende middelbare beroepsopleidingen (bijvoorbeeld Schoevers) aan te sluiten op bron en het Digitaal Verzuimloket. Op deze manier zullen twee “witte vlekken” verdwijnen. Niet alleen de verbeterde vsv-meetsystematiek, maar ook een scherper inspectietoezicht, een scherper leerplichttoezicht, een betere verlening van WTOS/WSF-toelagen en een verlichting van de administratieve lasten van een deel van deze instellingen zijn redenen voor dit voornemen. Het wetsvoorstel ligt nu voor advies bij de Raad van State en gelet op juridische zorgvuldigheid is de beoogde inwerkingtreding 1 januari 2012. DUO heeft opdracht gekregen om de benodigde werkzaamheden in overleg met de betrokken instellingen op te starten. Voor de zomer van 2011 verwacht ik u te kunnen informeren over de inrichting van een pilot voorafgaand aan de wettelijke ingangsdatum.

Registratie vrijstellingen Leerplichtwet

De leerplichtambtenaar kent op verzoek van de ouders/verzorgers een vrijstelling van inschrijving op een school toe aan jongeren onder de 18 jaar op basis van een aantal wettelijke

¹ “Jongeren in het niet-bekostigde MBO”, september 2010, ResearchNed
“Vrijstellingen van inschrijving, Leerplichtwet en bron”, juli 2010, Ecorys

redenen, zoals onderwijs in het buitenland en psychische of lichamelijke beperkingen die het volgen van onderwijs onmogelijk maken. Kwetsbare jongeren en/of kwetsbare situaties kunnen schuilgaan achter de verleende vrijstellingen. Tot nu toe is de landelijke informatie beperkt: aantallen per gemeente middels een wettelijke enquête. Ik heb het voornemen om een landelijke registratie van de verleende vrijstellingen in te richten op individueel niveau (ook voor het primair onderwijs). Het gaat bij de verleende vrijstellingen niet om zeer grote aantallen. De registratie is dus niet omvangrijk maar vraagt wel om gepaste privacywaarborgen. Op deze manier zullen twee “witte vlekken” verdwijnen en zal er meer inzicht ontstaan in een derde “witte vlek”. Maar het biedt ook de mogelijkheid om het gemeentelijke vrijstellingsbeleid te professionaliseren en om het landelijk beleid ten aanzien van het verlenen van vrijstellingen met meer diepgang te monitoren en zo nodig te herzien. Dit wetsvoorstel wordt op dit moment verder vormgegeven en de beoogde inwerkingtreding is 1 augustus 2012. DUO krijgt binnenkort opdracht om de voorbereidingen te treffen.

Aanscherpingen op basis van bron

Met behulp van het bestaande bron en van het recent invoering van bron in het primair onderwijs zijn ook enkele aanscherpingen mogelijk. Hiervoor is geen wetswijziging nodig. Ten eerste zal ik met ingang van het schooljaar 2012-2013 de jongeren die aangemerkt zijn als “nieuwkomers 1^e jaars” uitzonderen van de vs v-systematiek. Deze jongeren komen uit het buitenland, spreken de Nederlandse taal niet en worden grotendeels opgevangen in Internationale Schakelklassen op bepaalde vo-scholen. De hoge uitstroom uit deze klassen is niet toe te rekenen aan de school maar volgt uit de bijzondere populatie. De aantallen zijn niet groot maar wel geconcentreerd op enkele vo-scholen. De werkelijke prestatie van de school komt scherper in beeld zonder de groep “nieuwkomers 1^e jaars”. Ten tweede worden door de invoering van bron in het primair onderwijs ook de jongeren die overgaan naar het onderwijs in Justitiële Jeugdinstellingen en naar het (voortgezet) speciaal onderwijs, correct in beeld gebracht. Met ingang van het schooljaar 2012-2013 – het eerste jaar van de vernieuwde convenanten – zullen deze aanscherpingen in de meetsystematiek op schoolniveau worden verwerkt.

Aanscherping op basis van datakoppelingen

Het is tot slot mijn intentie om via structurele datakoppelingen enkele categorieën overschattingen te verhelpen. Een koppeling met SUWI-bestanden levert een beeld op van het aantal jongeren met een mbo1-diploma en een baan. Zij tellen – conform de wet – niet mee als voortijdig schoolverlater. Ook gaat het om koppelingen met bestanden van onderwijsdeelnemers bij politie en defensie. Deze structurele datakoppelingen wil ik ook met ingang van het schooljaar 2012-2013 effectueren.